

6. Natashev, A.E. (1973), "Theoretical foundations of the Soviet correctional labour legislation (objectives, nature, and application)", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.08, Vysshaya shkola MVD SSSR, Moscow, Russia.
7. Drobyshev, V.I. (1987), "Socialist humanism of Soviet correctional labour law and its implementation in the activities of corrective labour institutions", Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.08, Akademiya MVD SSSR, Moscow, Russia.
8. Bandurka, O.M. and Sevostyanov, V.P. (1997), *Pravove polozhennya zasudzhenykh do pozbavleniya voli* [Legal status of persons sentenced to imprisonment], KhNUVS, Kharkiv, Ukraine.
9. "Criminal Executive Code of Ukraine", *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2004, no. 3-4, art. 21.
10. "On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine Regarding the Rights of Convicts in Penal Institutions" Law of Ukraine of 21.01.2010 № 1828-VI, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2010, no. 12, art.114.
11. "On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine Regarding the Procedure and Conditions of Serving the Sentence" Law of Ukraine of 05.09.2013, №435-VII (435-18), *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2014, no. 20-21, art. 724.
12. Krykushenko, O.G. (2014), "Concept and basic content of modern subculture of convicts in prison", *Forum prava*, no. 3, pp. 155-159.
13. Chicherin, B.M. (1900), *Filosofiya prava* [Philosophy of Law], Tipo-litohrafiya Tovarishchestva I.N. Kushnerev, Moscow, Russia.
14. "European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes (CETS N 116) (Strasbourg, 24.11.1983)", (1998), *Zbirnyk dokumentiv Rady Evropy v galuzi zakhystu prav lyudyny ta borotbi zi zlochinnistyu* [Collection of documents of the Council of Europe in the field of human rights and the fight against crime], SPARK, Moscow, Russia, pp. 81-85.
15. Denisova, T.A. (2007), *Pokarannya : kriminalno-pravovyi, kriminologichniy ta kriminalno-vikonavchiy analiz : monohrafiya* [Penalty : criminal and legal, criminological, and criminal executive analysis : monograph], KPU, Zaporizhzhya, Ukraine.

УДК 343.97+343.43

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ (2010-2014 РОКИ)

Лісняк С.Г., пров. наук. співробітник

*Науково-дослідний інститут Національної академії прокуратури України,
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, Україна
lsg62@ukr.net*

У статті проаналізовано рівень, структуру й динаміку злочинів проти волі, честі та гідності особи. Зроблено висновки про стан злочинності у вказаній сфері за 2010–2014 роки.

Ключові слова: кримінологічний аналіз, рівень, структура, динаміка, латентність, злочини проти волі, честі та гідності особи.

КРИМИНОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРОТИВ СВОБОДЫ, ЧЕСТИ И ДОСТОИНСТВА ЛИЦА (2010-2014 ГОДЫ)

Лісняк С.Г.

*Научно-исследовательский институт Национальной академии прокуратуры Украины,
ул. Мельникова, 81-б. г. Киев, Украина
lsg62@ukr.net*

В статье проанализированы уровень, структура и динамика преступлений против свободы, чести и достоинства личности. Сделаны выводы о состоянии преступности в указанной сфере за 2010–2014 годы.

Ключевые слова: криминологический анализ, уровень, структура, динамика, латентность, преступления против свободы, чести и достоинства личности.

**CRIMINOLOGICAL DESCRIPTION OF CRIMES AGAINST FREEDOM,
HONOR AND DIGNITY OF PERSON (2010-2014 YEARS)**

Lisniak S.H.

*Scientific and Research Institute of the National Academy of Prosecution of Ukraine,
str. Melnykov, 81-b, Kyiv, Ukraine
lsg62@ukr.net*

This article explores the problems highly relevant in their practical aspects. Today, the main structure of the living conditions of Ukrainian society must be radically revised in accordance with its modern values, principles, requirements.

This causes the urgent need for in-depth study of violent manifestations of crimes against liberty, honor and dignity, their criminological analysis, assessment of factors that cause them, development of the ways to combat them.

Responsibility for committing these crimes is provided in Chapter III "Criminal Offenses against Liberty, Honor and Dignity of a Person" of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter – CC of Ukraine) of on April 5, 2001 № 2341-III and identified by the following articles: illegal confinement or abduction of a person (art.146 of the CC of Ukraine), hostage taking (art. 147 of the CC of Ukraine), substitution of a child (art.148 of the CC of Ukraine), trafficking in human beings and other illegal transfer deals in respect of a human being (art.149 of the CC of Ukraine), exploitation of children (art. 150 of the CC of Ukraine), use of a minor for begging (art.150-1 of the CC of Ukraine).

Most of them belong to the crimes medium and grave, which accordingly affects the level, structure and dynamics of these crimes.

To study their condition the author used official data recognized in the statements of the prescribed form, namely law enforcement data on the progress and results of the pre-trial investigation (the number of criminal proceedings and perpetrators of crimes in general, for certain types of crimes and individual regions, etc.).

To have an objective picture of crime against liberty, honor and dignity, draw appropriate conclusions and make proposals that should improve the situation, the author studied the level, structure and dynamics of crimes against liberty, honor and dignity in the past five years. The conclusions about the state of crime in this sphere are provided for the period from 2010 to 2014.

Through a comparative analysis carried out for 12 months of 2013 and 2014 years, the author attempted to study the existing "geography" of crime, especially its quantitative and qualitative indicators for different regions

The results of this criminological research are important for prediction of crime in the area under study, as well as for development of recommendations for effective response to these crimes and determination of the level, structure and dynamics of crime.

Key words: criminological analysis, level, structure, dynamics, latency, crimes against liberty, honor and dignity of person.

У нормативно-правових актах, політичних документах останнього часу все частіше зустрічається твердження, що людина – найвища соціальна цінність у нашому суспільстві.

На сьогодні структура головних умов життєдіяльності українського суспільства має бути принципово переглянута згідно з його сучасними цінностями, принципами, вимогами. Особливо з огляду на те, що відбувається фронтальна переоцінка системи цінностей. Стався розвал ціннісної основи, тому необхідно створити нову систему цінностей [1, с. 22].

Особиста (фізична) свобода людини є її найважливішим і невід'ємним правом. У ст.9 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права 1966 року, а також у ст.3 Загальної декларації прав людини 1948 року проголошено, що кожна людина має право на свободу й особисту недоторканність. Положення цих міжнародно-правових актів також встановлюють, що ніхто не повинен утримуватися в рабстві або в невільному стані, піддаватися неправомірному арешту, затриманню та триманню під вартою.

Пріоритетність прав людини закріплюється також у Конституції України, у якій проголошено, що людина, її життя й здоров'я, честь і гідність визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст.3).

Крім того, у розділі 11 Основного Закону України задекларовано низку природних і невідчужуваних прав особи. До них, зокрема, належать право кожної людини на повагу до її гідності (ч.1 ст.28), право на свободу й особисту недоторканність (ч.1 ст.29). Кожен зобов'язаний неухильно дотримуватися Конституції України та законів України, не посягати на права й свободи, честь і гідність інших людей (ст.68) [2].

Питання кримінологічної характеристики злочинів проти волі, честі й гідності особи розглядалися в роботах В.В. Голіни, А.П. Заклюка, В.О. Лисодеда, В.А. Бортника, О.О. Володіної, Н.О. Гуторової, С.Ф. Денисова, Т.А. Денисової, І.М. Доляновської, В.О. Іваненко, Ю.А. Кармазіна, В.А. Козака, В.М. Куца, Я.Г. Лизогуба, А.М. Орлеана, В.І. Осадчого, В.П. Панова, В.М. Підгородинського, І.В. Пшеничного, О.В. Сапронова, М.І. Хавронюка.

Мета статті полягає в здійсненні кримінологічного аналізу кількісних і якісних показників злочинів проти волі, честі й гідності особи за 2010–2014 роки.

Згідно зі ст.27 Основного Закону України кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Отже, усебічна охорона й захист волі, честі та гідності особи за допомогою правових засобів є одним із необхідних елементів правової політики держави. Відповідальність за вчинення злочинів проти них передбачається Розділом III «Злочини проти волі, честі та гідності особи» Особливої частини Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року № 2341-III (далі – КК України) та визначається такими нормами: незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст.146 КК України), захоплення заручників (ст.147 КК України), підміна дитини (ст.148 КК України), торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини (ст.149 КК України), експлуатація дітей (ст.150 КК України), використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст.150-1 КК України) [3].

Більшість цих злочинів належать до злочинів середньої тяжкості та тяжких, що відповідним чином впливає на їх рівень, структуру й динаміку.

Для вивчення їх стану використовувалися дані, які мають офіційний характер та відображаються у звітах за встановленими формами, а саме: дані правоохоронних органів про перебіг і результати здійснення досудового слідства (кількість порушених кримінальних справ та осіб, які вчинили злочини в цілому, за окремими видами злочинів та окремими регіонами тощо); дані судів про стан здійснення правосуддя (кількість розглянутих справ, засуджених осіб тощо).

Аналіз зазначених показників дає змогу виявити тенденції зареєстрованої злочинності, які, однак, відрізняються від стану фактичної злочинності в державі та відображають переважно результативність діяльності правоохоронних органів із виявлення й реагування на ці злочини.

З метою отримати об'єктивну картину стану злочинності проти волі, честі й гідності особи, зробити відповідні висновки та надати пропозиції, які повинні покращити ситуацію, було вивчено рівень, структуру й динаміку злочинів проти волі, честі та гідності особи за останні п'ять років.

Насамперед доцільно зазначити, що в 2011 році відбулися зміни в Розділі III Кримінального кодексу України. Його було доповнено ст.150-1 «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом», а в 2014 році виключено ст.151-1 «Наклеп». Однак ці зміни, на нашу думку, не справили значного впливу на кількість зареєстрованих злочинів, оскільки вони складають незначну питому вагу в загальній структурі злочинів проти честі й гідності особи.

Аналіз статистичних даних за 2010-2014 роки свідчить, що за вказаний період загалом зареєстровано 4 280 злочинів проти волі, честі й гідності особи. Порівняно з 2010 роком у 2014 році кількість зареєстрованих злочинів цієї категорії збільшилась на 1 534, або в 3,3 рази. Однією з причин такого значного зростання кількості злочинів цієї категорії є те, що 19 листопада 2012 року набрав чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України. У зв'язку із цим введено новий порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень, іншої інформації про злочини (ЄРДР), що позначилося на кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень щодо їх значного зростання.

Однак слід також зауважити, що відповідно до статистичних даних злочини проти волі, честі й гідності особи належать до тих, які не набули значного розповсюдження на території країни. Протягом чотирьох років (у 2010-2013 роки) питома вага злочинів цієї категорії з усіх зареєстрованих злочинів у цілому в державі зберігалася на одному й тому ж рівні – 0,1%. Лише в 2014 році вона склала 0,4%.

Однак амплітуда коливання динаміки злочинів проти волі, честі й гідності особи сягала від зменшення на 9,6% до збільшення в 4,3 рази.

Рік	Зареєстровано злочинів проти волі, честі та гідності	Питома вага, % від загальної кількості зареєстрованих злочинів	Динаміка, %
2010	668	0,1	-9,6
2011	506	0,1	-16,3
Станом на 20.11.2012	421	0,1	-16,08
2013	483	0,1	+1
2014	2 202	0,4	4,6 р
Всього	4 280		

У 2010 році було зареєстровано 668 злочинів проти волі, честі й гідності, у 2011 році їх кількість зменшилася до 506 злочинів (на 16,3%). Враховуючи статистику за 2012 рік, можна констатувати про зниження кількості злочинів проти волі, честі й гідності до 421 злочину, тобто на 24,7%. Однак дані за 2012-2013 роки свідчать про певне збільшення кількості зареєстрованих злочинів до 483, або на 14,7%.

У поточному році (12 місяців 2014 року) їх кількість становить 2 202 злочини, що порівняно з аналогічним періодом минулого року в 4,6 рази більше, а порівняно з 2010 роком – у 3,3 рази більше.

Із загальної кількості злочинів проти волі, честі й гідності особи, зареєстрованих у 2010–2014 роки (4 280), домінують такі:

- незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст.146 КК України): за п'ять років було обліковано всього 3 011 кримінальних правопорушень, тобто 70,4% загальної кількості злочинів;
- торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини (ст.149 КК України): за п'ять років було обліковано всього 857 кримінальних правопорушень (20,3%);
- використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст.150-1 КК України): за п'ять років було обліковано всього 308 кримінальних правопорушень (7,3%);
- захоплення заручників (ст.147 КК України): за п'ять років було обліковано всього 71 кримінальне правопорушення (1,7%).

Результати аналізу свідчать, що найбільшу кількість злочинів досліджуваної категорії становить торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини.

Проблема протидії торгівлі людьми набула останнім часом надзвичайної актуальності в усьому світі. Цей транснаціональний злочин охопив безліч регіонів. З одних країн людей вивозять, в інші продають, тоді як треті є країнами транзиту. З України людей вивозять до Європи, Росії, Туреччини, частково вона є також країною транзиту, іноді має місце внутрішня торгівля.

Тому протидія торгівлі людьми цілком обґрунтовано має бути важливим напрямом сучасної кримінально-правової політики держави [4, с. 4].

Крім того, в Україні спостерігається збільшення кількості злочинів щодо захоплення заручників, що пов'язується з проведенням антитерористичної операції (далі – АТО) на Сході України. У разі її подальшого продовження та з огляду на тактику ведення бойовиками воєнних дій можна й надалі очікувати значного зростання кількості злочинів цієї категорії. Викликає занепокоєння також стан розкриття цих злочинів і проведення щодо них досудового розслідування.

Найменше зареєстровано таких злочинів:

- експлуатація дітей (ст.150 КК України): за п'ять років було обліковано всього 46 кримінальних правопорушень (1,1%);
- підміна дитини (ст.148 КК України): за п'ять років було обліковано всього 4 кримінальні правопорушення (0,1%).

Рік	Всього зареєстровано	Ст. 146 КК України	Питома вага (%)	Ст. 147 КК України	Питома вага (%)	Ст. 148 КК	Питома вага (%)	Ст. 149 КК України	Питома вага (%)	Ст. 150 КК України	Питома вага (%)	Ст. 150-1 КК України	Питома вага (%)
2010	668	292	43,71	9	13,23	2	0,30	257	38,4	14	2,09	94	14,07
2011	506	259	51,18	9	1,77	-	-	197	38,9	14	2,76	80	15,81
20.11.2012	421	221	52,49	3	0,71	-	-	155	36,81	2	0,47	40	9,50
2013	483	265	54,86	4	0,82	1	0,20	130	26,9	11	2,27	41	8,48
2014	2202	1974	89,6	46	2,2	1	0,04	118	5,36	4	0,18	53	2,5
Всього за 5 років	4280	3011	70,4	71	1,7	4	0,1	857	20	45	1,1	308	7,3

Також має місце тенденція до зменшення злочинів, пов'язаних із незаконним поміщенням у психіатричний заклад. Так, за 2014 рік кількість цих злочинів зменшилася до 1 порівняно з 2 в 2010 році, або в 2 рази.

У поточному році зареєстровано 4 злочини, пов'язані з експлуатацією дітей, що в 3,5 рази менше, ніж за аналогічний період 2010 року.

Зазначимо, що всебічність і комплексність кримінологічної характеристики злочинів проти волі, честі й гідності особи потребують дослідження існуючої «географії» злочинності, особливостей її кількісно-якісних показників за різними регіонами.

Усебічне вивчення й аналіз злочинності передбачають її постійне вимірювання в масштабах усієї країни та в межах окремих регіонів. Така робота має поточний і перспективний характер, що не лише дає можливість міркувати про існуючу злочинність, її минулий стан, а й є передумовою для її прогнозування [5, с. 23].

У цілому з року в рік прослідковується однакова тенденція, тому варто більш поглиблено вивчити її шляхом порівняльного аналізу, проведеного за 12 місяців 2013 та 2014 років.

Аналізуючи статистичні дані за 2013–2014 роки, можна зробити висновок, що найбільшу кількість злочинів проти волі, честі й гідності особи було вчинено в Донецькій (1 097), Луганській (576), Дніпропетровській (38), Одеській (38) областях та місті Києві (132), а найменшу – в Івано-Франківській (1), Тернопільській (2), Чернівецькій (2), Хмельницькій (5), Рівненській (6) та Сумській (6) областях.

Вивчаючи «географію» злочинності, констатуємо, що в 2014 році було зафіксовано зростання злочинів цієї категорії в Луганській (з 18 до 576, тобто в 32 рази), Донецькій (із 47 до 1 039, тобто в 23 рази), Житомирській (із 6 до 21, тобто в 3,5 рази) областях та місті Києві (із 42 до 132, тобто в 3,1 рази). Загалом зростання цієї категорії злочинів спостерігається в 13 областях.

Водночас у 8 областях спостерігається тенденція до зменшення злочинів проти волі, честі й гідності особи, наприклад, в Івано-Франківській (з 5 до 1, тобто -80,0%), Чернігівській (з 32 до 12, тобто -63,6%), Кіровоградській (з 19 до 9, тобто -52,6%), Сумській (з 14 до 6, тобто -57,1%) областях.

У чотирьох областях – Тернопільській, Харківській, Херсонській, Чернівецькій – рівень злочинності залишився таким самим, як у минулому році (8, 38, 13 та 2 злочини відповідно).

Щодо «географії» динаміки злочинності доходимо висновку, що її зростання характерне не для всіх регіонів України, а лише для тих, у яких мешкає значна кількість населення та є розвинута промисловість.

Слід звернути увагу, що особливе місце в «географії» злочинів посідає місто Київ, високий рівень злочинності в якому обумовлюється його статусом як столиці, важливого адміністративного, промислового центру України та великого мегаполісу, у якому мешкає декілька мільйонів людей, у тому числі й приїжджих із різних регіонів.

Що стосується розкриття злочинів за досліджуваний період, то вбачається тенденція до зменшення показників розкриття злочинів. У 2010 році із зареєстрованих 668 злочинів розкрито 137 (21%). Залишилися нерозкритими 90 (30,8%) злочинів щодо незаконного позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК України), 39 (15%) випадків торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо передачі (ст. 149 КК України). З 559 зареєстрованих злочинів у 2011 році розкрито 126 (23%). У 2012 році кількість розкритих справ за звітний період становила 95 (23%) із 421 злочину. За 2013 рік лише в 273 із 483 зареєстрованих кримінальних правопорушеннях (57%) особам вручено повідомлення про підозру. У 2014 році зареєстровано 2 202 правопорушення, з яких 1 901 (86,3%) залишилися нерозкритими.

Отже, аналізуючи статистичні дані щодо розкриття злочинів проти волі, честі й гідності особи, можна зазначити про низький рівень їх розкриття в 2014 році, що пов'язано з неготовністю органів досудового розслідування до роботи в умовах проведення АТО та значним збільшенням їх кількості в східних регіонах. Ще одним показником є результативність виявлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, і кількість злочинів, вчинених групою осіб. Так, у 2010 році із 643 розкритих злочинів 262 (41%) вчинено групою осіб, з них найбільшу кількість за видами злочинів складають такі: торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі (ст. 149 КК України) – 285 (51%); незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК України) – 110 (46%); захоплення заручників (ст. 147 КК України) – 8 (73%).

За 2011 рік виявлено, що 225 з усіх розкритих злочинів (45%) вчинено групою осіб. Протягом 2012 року в складі груп було вчинено 58 злочинів із 399 розкритих, або 15%.

У 2013 році з 210 розкритих кримінальних правопорушень 210 (28%) вчинено групою осіб.

У 2014 році групою осіб вчинено 74 злочини з 277 розкритих (26,7%).

Також необхідно проаналізувати рецидивну злочинність, злочини, вчинені в стані алкогольного сп'яніння, та кримінальні правопорушення, вчинені неповнолітніми.

За 2010 рік із 643 розкритих злочинів 176 (27%) вчинено особами, які раніше вчиняли злочини, 66 (10%) вчинено в стані алкогольного сп'яніння та 9 (1%) вчинено неповнолітніми або за їх участю. У 2011 році з 503 розкритих злочинів 155 (30,8%) вчинено особами, які раніше вчинили злочин, 58 (11,5%) вчинено в стані алкогольного сп'яніння, 26 (5,2%) вчинено неповнолітніми або за їх участю.

У 2014 році 48 злочинів (15,9%) вчинено особами, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення, у стані алкогольного сп'яніння вчинено 22 злочини (8%).

За 2010 рік із 643 розкритих злочинів після проведення досудового розслідування до суду для розгляду по суті було спрямовано 637 (98,4%) кримінальних справ; 6 (1%) кримінальних справ спрямовано для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності.

З 503 розкритих за звітний період 2011 року злочинів до суду з обвинувальним висновком спрямовано 495 (98,4%), а 7 (1,4%) кримінальних справ – для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності. З усіх розкритих у 2012 році злочинів (399) до суду з обвинувальним висновком спрямовано 398 (99,7%), а для прийняття рішення щодо звільнення від кримінальної відповідальності – 1 справу (0,3%). Таким чином, було розслідувано й спрямовано до суду 100% кримінальних справ за розкритими злочинами.

У зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України 2012 року змінилися категорійні поняття в статистичній звітності органів досудового розслідування. Так, у 2013 році обліковувалося 273 кримінальні правопорушення, у яких особам вручено повідомлення про підозру. З них до суду з обвинувальним актом спрямовано 222 справи (81,3%) та 2 справи (0,73%) з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру.

За 12 місяців 2014 року за 301 кримінальним правопорушенням особам повідомлено про підозру, з них до суду з обвинувальним актом спрямовано 213 (70,7%) кримінальних проваджень, а з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру – 2 справи (0,7%).

Аналіз показав, що протягом 2010–2013 років до суду з обвинувальним актом направлялася значна кількість справ (або кримінальних проваджень), їх відсоток становив у різні роки від 98,4 до 100%, тоді як у 2014 році кількість таких проваджень, направлених до суду, зменшилася й склала 71,4%.

Таким чином, статистичні дані не завжди показують дійсну картину злочинності. *Навіть в умовах мирного часу майже всі злочини проти волі, честі й гідності особи мають значний рівень латентності.* Найменш латентним із них є захоплення заручників, оскільки в більшості випадків (з огляду на специфічні цілі цього злочину) сам факт захоплення заручників спеціально розголошується. Більш латентним є незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Найбільш латентними є торгівля людьми, експлуатація дітей, незаконне поміщення до психіатричної установи, підміна дитини, рівень латентності яких часто залежить від соціальної позиції жертв цих злочинів.

На нашу думку, проведення військових дій у східному регіоні країни, руйнування підприємств, установ, комунікацій і житла людей, відсутність у зоні проведення АТО правоохоронних органів сприяють зростанню кількості таких злочинів. Проте відомості про їх вчинення не надходять до правоохоронних органів, відповідно, і не можуть бути облікованими під час складення статистичних даних. Тому вважаємо, що значна кількість злочинів цієї категорії та загальний рівень злочинності в цьому регіоні є латентними.

Крім того, результати аналізу свідчать про те, що в державі спостерігається збільшення кількості злочинів щодо захоплення заручників. Це пов'язано з проведенням АТО на Сході України. У разі її подальшого продовження та з огляду на тактику ведення бойовиками воєнних дій можна й надалі очікувати значного зростання кількості злочинів цієї категорії. Водночас викликає занепокоєння стан розкриття таких злочинів і проведення щодо них досудового розслідування.

Продовження збройного конфлікту на Сході України, зволікання з проведенням економічних реформ погіршують ситуацію в країні, призводять до незадовільного стану справ на ринку праці, високого рівня безробіття та низької якості життя населення.

З огляду на те, що соціально-політичне становище на Сході України залишається вкрай напруженим і не покращується, можна очікувати подальшого збільшення кримінальних правопорушень проти волі, честі й гідності особи та їх високої латентності.

На території проведення бойових дій унаслідок різних обставин фактично не працюють правоохоронні органи, місцезнаходження самих заручників інколи не відоме, є випадки, коли захоплених сторонами конфлікту осіб намагаються обміняти. Тому розкривати злочини такої категорії в умовах, що склалися, практично неможливо. Також викликає стурбованість розповсюдження значної кількості зброї із зони проведення бойових дій. У зв'язку із цим правоохоронним органам і Міністерству оборони України потрібно вжити додаткових заходів щодо запобігання розповсюдженню зброї.

Потребує подальшого наукового обґрунтування також правовий статус осіб, захоплених на Сході України. У зв'язку із цим закономірно виникає питання, чи є вони заручниками або ж фактично є військовими полоненими (у тому розумінні, як це визначає міжнародне й вітчизняне законодавство), правовий статус яких вивчено недостатньо. Тому є потреба в нових дослідженнях зазначених проблем.

Потребує глибокого та всебічного дослідження розповсюдження на території країни тероризму, його фінансування, методів боротьби з ним, оскільки ця тема найближчим часом буде однією з найголовніших у житті нашого суспільства.

Крім того, на наше переконання, більш глибокому дослідженню підлягають динаміка й латентність злочину, передбаченого ст. 148 КК України (підміна дитини), з метою вирішення питання доцільності його віднесення до категорії злочинів, які підлягають кримінальному переслідуванню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Філософія права : навч. посіб. / за заг. ред. М.В. Костицького, Б.Ф. Чміля. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 336 с.
2. Конституція України : науково-практичний коментар / В.Я. Тацій (голова редкол.). – Х. : Право ; К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 801 с.
3. Кримінальний кодекс України : чинне законодавство із змінами та допов. на 02 вересня 2014 року. – К. : Алерта, 2014. – 208 с.
4. Куц В.М. Прокурорські засоби протидії торгівлі людьми : науково-практичний посібник / В.М. Куц, А.М. Орлеан ; за ред. Г.П. Середи. – К. : Варта, 2007. – 168 с.
5. Кримінологія. Загальна та Особлива частина : підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін. ; за заг. ред. В.В. Голіни. – 2-ге вид. перероблене і доп. – Х. : Право, 2009. – 288 с.

REFERENCES

1. Kostitskiy, M.V. and Chmil, B.F. (editors) (2000), *Filosofiya prava : navch. posib.* [Philosophy of law : teaching aid], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
2. (2003), *Konstitutsiya Ukrayiny : naukovo-praktichnyi komentar* [Constitution of Ukraine : scientific and practical commentary], Pravo ; Vydavnichyi Dim «In Yure», Kharkiv ; Kyiv, Ukraine.
3. “Criminal Code of Ukraine” : applicable legislation with amendments and supplements as for September 2, 2014, Kyiv, Ukraine.
4. Kuts, V.M. and Orlean, A.M. (2007), *Prokurorski zasoby protydyi torgivli lyudmi : naukovo-praktichnyi posibnik* [Prosecutorial means of combating human trafficking, scientific and practical aid], Varta, Kyiv, Ukraine.
5. Danshin I.M., Holina V.V., Valuyska M.Yu. et al. (2009), *Kriminolohiya. Zahalna ta Osoblyva chastyna : pidruchnik* [Criminology. General and Special Section : textbook], Pravo, Kharkiv, Ukraine.